

LOGIKA

dr. Konrad Gregorczuk

email:

k.gregorczuk @ kadmia.wsab.pl

Temat: Klasyfikowanie nazw.

Co to jest nazwa?

- wyrażenie, które w zdaniu o budowie "A jest B" może stać na miejscu A (podmiot) albo B (znacznik) → **WŁĘCIE SYNTAKTYCZNE**
- wyrażenie, które przyporządkowano na gruncie danego języka określony sposób jego rozmówienia, czyli znaczenie → **WŁĘCIE PRAGMATYCZNE**
- wyrażenie, które dzięki określonemu znaczeniu wskazuje na pewne przedmioty, tj. desygnaty (elementy rzeczywistości porażyskowej) → **WŁĘCIE SEMANTYCZNE**

Co to jest desygnat nazwy? → Przedmiot (element rzeczywistości porażyskowej), do którego odnosi się określona nazwa

PODZIAŁ: ZE WZGLĘDU NA BUDOWĘ NAZWY

nazwy proste - jedno wyrazowe
(np. pies, trawa, auto)

ZE WZGLĘDU NA SPOSÓB ISTNENIA DESYGANTU

nazwy konkretne - ich desygnatami są osoby, rzeczy lub wszystko co mówimy sobie wyobrażając tylko osoby lub rzeczy (np. namyszel, młodzienka, krasnolidek)

nazwy złożone - dwa lub więcej wyrazów (np. żyły pies, zielona trawa, polski uniwersytet)

ISTNENIA DESYGANTU

nazwy abstrakcyjne - ich desygnatami nie są byty materialne (osoby, rzeczy) lub wyobrażenia o nich (np. miłość, pogoda, braterstwo)

BLĄD HIPOSTAZOWANIA: twierdzenie, że nazwa abstrakcyjna oznacza rzecz materialną (empiryczną) lub czynność typowo ludzką - np. „Sprawiedliwość to taka cenna wartość, rzec... „To so, ofiąg mojym”, „Miłość nie szuka strepu”.

ZE WZGLĘDU NA SPOSÓB HSKAZANIA DESYGANTU

nazwy indywidualne - określona nazwa wskazuje na swój desygnat na podstawie konwencji semantycznej, niezależnie od cech (np. Monika Bałycka, Joanna, HSAIB) w Gdyni

nazwy generalne - wyrozumia się je z uwagi na cechy desygnatu, (np. woda, blondynka, szkota, mysza)

ZE WZGLĘDU NA LICZBĘ DESYGNANTÓW

nazwy ogólne - odnoszą się do więcej niż jednego desygnatu, (np. polski pieśniarz, niemiecki samochód, szwajcarski zegarek)

nazwy jednostkowe - odnoszą się tylko do jednego desygnatu (np. Wisła, Księci, NSZZ „Solidarność, najwyższa góra”)

nazwy puste - ich desygnat nie istnieje (np. hobbit, bezduszny ojciec, pierwszy atomik na Marsie)

ZE WZGLĘDU NA BUDOWĘ DESYGNATU

nazwy zbiorowe - ich desygnaty są zbiornami w sensie kolektywnym (zbior kolektywny = pewna całość złożona z obiektów traktowanych jako jej części składowe), np. las, wojsko, zakoń

nazwy niesbiorowe - odnoszą się do pojedynczych przedmiotów, ich desygnaty nie tworzą zbioru w sensie kolektywnym, np. żółiturz, drzewo, zakonnik

ZE WZGLĘDU NA ZAKRES NAZWY

nazwy ostre - mają ścisłe określony zakres (zakres nazwy = zbiór wszystkich desygnatorów danej nazwy), np. otórek, noszroziec, konytka

nazwy nieostre - nie mają ścisłego określonego zakresu, ich klasyfikacja ma charakter subiektywny i ocenny, np. tąta kobietka, zabawny chłopak, tadna, pogoda

ZE WZGLĘDU NA TREŚĆ NAZWY

nazwy myrzaine - w ich przypadku można określić jednoznacznie treść, podać cechy desygnatu (treść nazwy = zbiór cech każdego z desygnatorów danej nazwy), np. komputer, zestaw, student.

nazwy niemyrzaine - w ich przypadku nie można określić jednoznacznie treści, podać cechy desygnatu, np. okapi, rododendron, szczęście

Każda nazwa myrzaina jest zarówno ostra, ALE nie każda nazwa ostra jest zarówno myrzaina.

Pytania i zadania kontrolne

1. Sklasyfikuj następujące nazwy:

- a) bardzo trudny egzamin;
- b) zły pies;
- c) staruszek;
- d) zachód słońca;
- e) Senat RP;
- f) pegaz;
- g) kradzież;
- h) Rada Ministrów;
- i) największy przebój The Beatles;
- j) osoba, która za pierwszym podejściem zdała egzamin z logiki;
- k) Kodeks postępowania administracyjnego;
- l) przepis prawy;
- m) tysiącpięciotwórny budynek w Kościerzynie;
- n) Sąd Najwyższy.

2. Podaj trzy przykłady nazwy zarazem:

- a) prostej, konkretnej i ostrej;
- b) złożonej, generalnej i pustej;
- c) indywidualnej, zbiorowej i jednostkowej;
- d) prostej, generalnej i nieostrej;
- e) prostej, konkretnej, generalnej, ogólnej, niezbiorowej i ostrej;
- f) złożonej, abstrakcyjnej i nieostrej.

Zad. 1

- a) złożona, abstrakcyjna, generalna, ogólna, niezbiorowa, nieostra, myśląca
- b) złożona, konkretna, generalna, ogólna, niezbiorowa, nieostra, myśląca
- c) prosta, konkretna, generalna, ogólna, niezbiorowa, nieostra, myśląca
- d) złożona, abstrakcyjna, generalna, ogólna, niezbiorowa, ostra, myślące
- e) złożona, abstrakcyjna, indywidualna, jednostkowa, zbiorowa, ostra, myśląca
- f) prosta, konkretna, generalna, pusta, niezbiorowa, ostra, myśląca
- g) prosta, abstrakcyjna, generalna, ogólna, niezbiorowa, ostra, myśląca

h) złożona, abstrakcyjna, indywidualna, ogólna, zbiorowa, ostra, myśląca

i) złożona, abstrakcyjna, generalna, jednostkowa, niezbiorowa, nieostra, myśląca

j) złożona, konkretna, generalna, ogólna, niezbiorowa, ostra, myśląca

ćw. 36 G

1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Semantyka - koncentruje się na relacjach między znakami, a elementami rzeczywistości pozajęzykowej, do których odnoszą się, np.

desygnat nazwy "kreda" - przedmiot oznaczony za pomocą nazwy

kreda

nazwa przedmiotu w jęz. polskim

2. STOSUNKI MIEDZY ZAKRESAMI NAZW:

Zakres nazwy - zbiór wszystkich desygnatorów danej nazwy, np. zakres

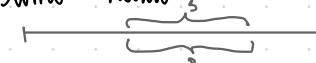
nazwy "kreda" to:

desygnat nazwy "kreda", czyli element zbioru

zakres nazwy "kreda", czyli zbiór elementów

Stosunki między zakresami nazw - zależności zachodzące między określonymi zbiogrami desygnatorów, np. analizujemy zależności między zakresem nazwy „Warszawa” oraz zakresem nazwy „stolica Polski” - stosunek zmienności wyrażamy następujące stosunki między zakresami nazw:

a) **ZAMIENNOŚCI**, np. Polska - państwo nad Wisłą

b) **PODPORZĄDKOWANIA**:

nadzędności, np. człowiek - kobieca

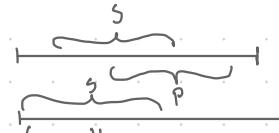
podrzędności, np. koń - ssak

c) **KRZYŻOHANIA SIE'**:

niczakności, np. student - rowerzysta

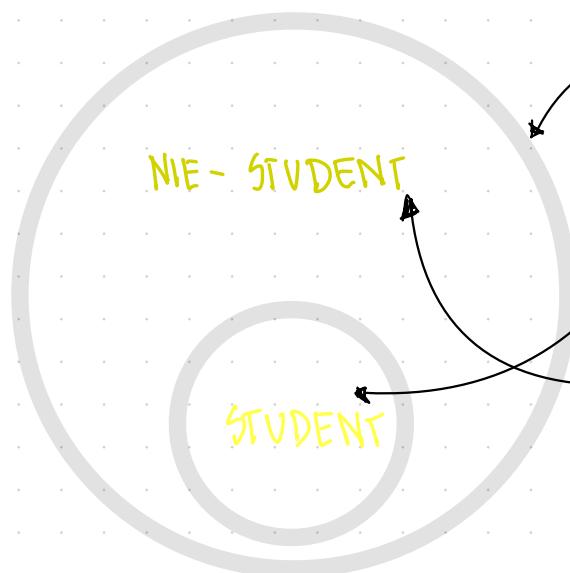
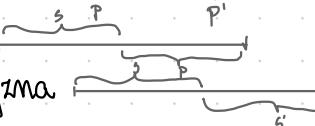
podprzecinawistwa, np. pies - nie - jamnik

d) **HYKLUCHANIA SIE'**:

przecinawistwa, np. okrąg - pierścienek

sprzecinawistwa, np. mezczyzna - nie - mezczyzna

klasa uniwersalna - obejmuje wszystkie istniejące obiekty na świecie; wszystko to co istnieje

klasa wyraźniona - obejmuje obiekty oznaczone z uwagi na cechy wyraźnione, np. student

klasa negatywna = klasa uniwersalna - klasa wyraźniona, np. nie - student (obejmuje zarówno osoby i rzeczy)

Stosunki między zakresami nazw oznaczamy na diagramie odcinkowym. Cały odcinek oznacza klasę uniwersalną.

Klamry na odcinku służą do oznaczania zakresów dwóch wybranych nazw.

Obie widoczne na rysunku klamry obejmują całą długość odcinka, oznaczają klasę uniwersalną, np. książka (S) - nie - książka (P). Zakres nazwy

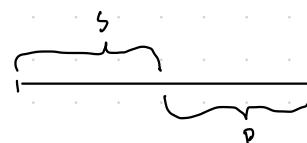
nie - książka można zamiast s - oznaczyć jako s' (nie-s)

s - książka

P/S' - nie - książka

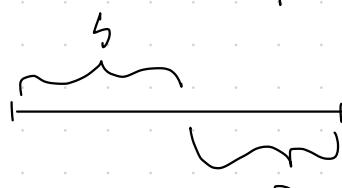
ćw. #184

a) kobieta - meżczyzna
(s) (P)

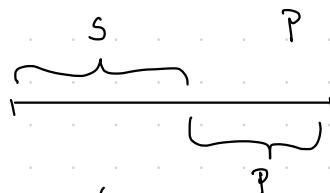
przeciwieństwa

b) atom - palec
(s) (P)

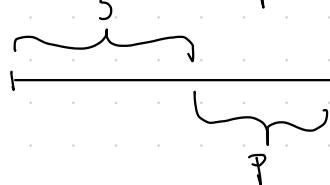
przeciwieństwa

c) WGA - rektor WGA
(s) (P)

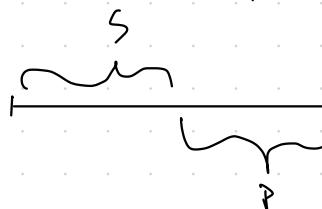
przeciwieństwa

d) Francja - Paryż
(s) (P)

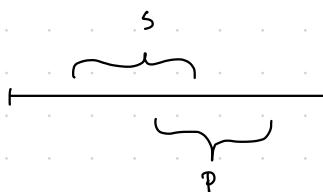
przeciwieństwa

e) logika - pochr.
do logiki
(s) (P)

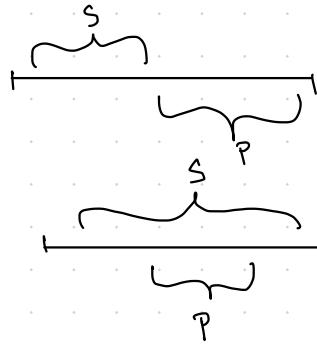
przeciwieństwa

f) dziewczyna - osoba
lubiąca
studującą
(s) (P)

kryzysowania się
niewależności

g) kodeks karny - przepis prawnego
(S) (P)

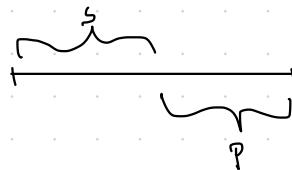
przeciwieństwa

h) akt normatywny - konstytucja
(S) (P)

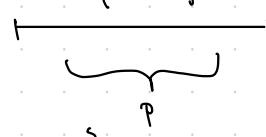
podporządkowania
nadrzedności

i) członek komisji śledczej - komisja śledcza
(S) (P)

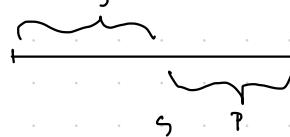
przeciwieństwa

j) papier - osoba duchowna
(S) (P)

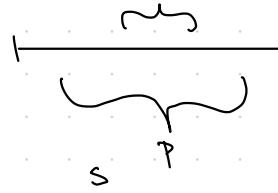
podporządkowania
nadrzedności

k) kota - samochód
(S) (P)

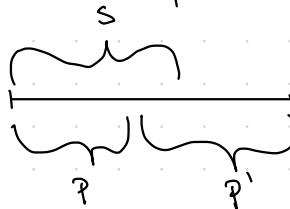
przeciwieństwa

l) matka - córka
(S) (P)

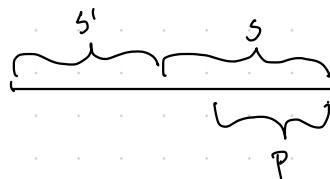
podporządkowania
nadrzedności

m) uczeń - nie-student
(S) (P')

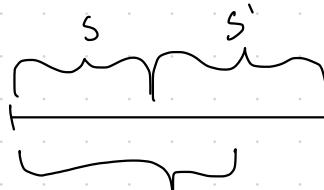
krzyżowania się
podprzeciwieństwa

n) nie - alkohol - brandy
(S) (P)

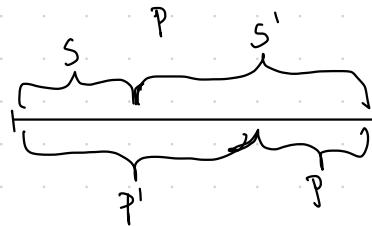
przeciwieństwo ?

o) nie-jamniki - pies (P)

krzyżowania się
podprzeciwienia

1) me - norme - me - prépos
prawnae (s) prawny (p)

krzyżowania się
podprzecinistra

